

"Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!"

2012 LIEPA

VARPAS

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Antano Rimanto Šakalio pieš.

**Prieš 90 metų, 1922 m. liepos 28 d.
Lietuvos valstybę pripažino JAV**

*Liepos 6 d. – Valstybės (Lietuvos karaliaus
Mindaugo karūnavimo) diena*

*Šiemet minimos Dalios Grinkevičiūtės (1927-05-28–1987-12-25)
gimimo 85-sios ir mirties 25-sios metinės.*

Sveikiname

*Zigmą Zinkevičių Ukmergės rajono
Garbės piliečio vardo suteikimo proga*

*Joną Variakojį
80-mečio proga*

*Stanislovą Zimnickį
55-mečio proga*

*Mindaugą Filipavičių
35-mečio proga*

Įsiliiepsnojusi užpoliarėje, užgesusi Lietuvoje

Lina Abromaitytė-Malinauskienė, 1941-ųjų tremtinė

Tragiškasis Lietuvai 1941-ųjų birželis lėmė, kad dvi iki tol nepažįstamos šeimos susivienijo Tėvynės meilės, jos ilgesio ir pasipriešinimo pavergėjui pagrindu. Tai mokytojų Juozo Grinkevičiaus ir Jono Abromaičio šeimos. Mokytojas J. Grinkevičius, atskirtas nuo žmonos Pranės, dukros Dalios ir sūnaus Juozo, jau 1942 m. iš bado mirė Sverdlovsko lageryje, jo žmona Pranė, praradusi sveikatą, 1949 m. pabėgo iš tremties ir po metų mirė Lietuvoje, dukra Dalia, kartą pabėgusi iš tremties drauge su motina, vėl buvo suimta, per kalėjimus gražinta į tremtį, o į Lietuvą grįžo 1956 m. Mokytojo J. Abromaičio, mano Tėvelio, šeimai likimas buvo palankesnis, išgyvenę tremtyje, sugrįžome.

Kazimieras Saja yra parašęs:

Yra žmonių, primenančių atvirą ugnį, tamsoj liepsnojantį laužą, kuris taip traukia visus, netekus namų ir artimųjų... Tačiau dažniausiai būnam tarsi storasienės molinės krosnys, kurioms reikia begalės malkų, kad kitas prisiglaudęs galėtų pajusti šilumą. Dalė Grinkevičiūtė buvo tarsi liepsnojantis lietuviškų smėlynų ėglis, kuris degdamas augo, daugelį šildė ir gydė savo uogomis, kol „savieji“, po tremties ir lagerių, gydytojai Dalei nepalietė šaknų, kol neužtrypė kojom paskutinės liepsnelės.

Šaltosios Šiaurės pašvaistės „prieglobstyje“ mačiau ir jaučiau devyniais metais už mane vyresnės draugės Dalios įsiliiepsnojiančios širdies šilumą, ją mačiau, jaučiau, liudiju ją buvus ir šildžius ne vieną sužvarbusią širdį iki grįžome į Tėvynę ir čia, Lietu-

voje iki jos paskutinio atodūσιο.

Atsidūrę užpoliarėje 1941 m., išgyvenus bado žiemą, 1942 m. Trofimovske išlikusius gyvuosius jungė į žvejų brigadas. Siuntė į Laptevų jūros negyvenamas salas žvejybai. Brigados buvo sudaromos iš moterų ir paauglių, tarp kurių buvo ir 16-metė Dalia. Brigados išplaukdavo didelėmis irkluojamomis valtimis (kungasais). Darbas buvo itin sunkus. Visą dieną reikėjo irkluoti prieš Lenos srovę, mesti iki 300 metrų ilgio tinklus, plaukti prie kranto ir traukti tinklus į jį. Stipri srovė įtraukdavo žvejus iki kaklo į Lenos ledinį vandenį. Darbo diena trukdavo 10–12 valandų. Šlapi, sušalę grįždavo į šaltas palapines, guldavo nepersirengę (nebuvo kuo). Rytą – vėl į žvejybą, taip diena iš dienos. Tokia buvo poliarinės dienos žvejyba. Prasidėjus poliarinei nakčiai, prasidėdavo žiemos žvejyba. Išgabendavo į kitas negyvenamas salas, kur reikėdavo statydintis jurtas. Jurtoje – vietoj stiklo lange ledo gabalas, vietoj krosnies – metalinė pusbačkė, pasišvietimui – skudurinis dagtis, įmerktas į žuvų taukus. Žiemą tinklus metė po ledu per daugelį ekečių, kuriom reikėjo iškirsti 1,5–2 m. storio ledą. Toks gyvenimas tęsėsi iki 1947 metų. Jurtose gyveno po keletą šeimų, greta mūsiškės buvo ir Dalios jurtą, kurioje gyveno jinau su mama ir broliu Juozu.

Giliai į atmintį įstrigo vaizdas vienoje iš Lenos baseino Bobrovskos saloje, kurioje buvo išvis tik dvi Jurtos – Grinkevičių ir mūsų. Dalia ir dar dvi moterys, apsimuturiavę suplyšusiomis šimtasiūlėmis, įsikinę virvinėmis kilpomis, traukė roges. Jos sunkiai klampojo per gilų sniegą, ieškodamos sniego platybės malkų, t. y. rąstigalių ar šakų, vandens atneštų iš Lenos aukštupio. Kai nusišypsodavo laimė ką rasti, reikėjo išsikirsti iš ledo. Dalia, ieškodama kuro

kitiems sušildyti, tas roges traukė itin veržliai, traukė iš visų jėgų...

Prisiminus Dalios gyvenimo kelią, tas įstrigęs vaizdas vėl iškyla, nes visuose reikaluose ji taip elgėsi, sąžiningai atiduodama visą save. Kitaip nemo-kėjo...

1947 m. per kančias atvykome į Jakutską. Iš čia Dalia su mama ryžosi bėgti į Lietuvą. Sumanymas pavyko, tačiau Lietuvos padange neilgai teko džiaugtis; mama susirgo ir 1950 m. mirė, kurią Dalia, iškasusi duobę savo namo rūsyje, slapčia palaidojo. Tais pačiais metais Dalią saugumiečiai susekė, suėmė, ir kalino įvairiuose lageriuose. Po trejų metų ją etapu grąžino į Jakutską. Prisimenu ją tik ką grįžusią ir atėjusią pas mus. Nors mano mamulė buvo daug vyresnė už Dalią, tačiau jos buvo labai artimos draugės. Dalia mums užkrečiančiai ir garsiai kalbėjo apie patirtas kančias ir lagerius, o, išėjus į lauką, jau šaukte šaukė – prasiveržė trijų metų ištylėti žodžiai, sakė: „Dabar aš galiu šaukti, mosikuoti rankomis, nes lageriuose turėjau tylėti, o rankas laikyti už nugaros“.

Dalia ryžtingai siekė mokslo. Baigusi vakarinę vidurinę mokyklą, norėjo studijuoti mediciną, tačiau Jakutske tokio instituto nebuvo, o išvykti kitur neišleido. Pasiremdama SSRS konstitucija, ji rašo laiškus Berijai. Ir leidimą išvykti ne toliau Uralo gauna. Aukščiausiais pažymiais išlaikiusi stojamuosius egzaminus, 1954 m. tampa Omsko medicinos instituto studente. Jau po dviejų metų mokslą tęsė jau Kauno medicinos institute, kurį baigė su pagyrimu.

Gavusi paskyrimą dirbti gydytoja Šilalės rajono Laukuvos ligoninėje (vėliau jai vadovavo), su visa jaunatviška energija pasinėrė į darbą; įsigijo motorolerį, neskaičiuodama darbo valandų, nepaisydama diena ar naktis, lankė ligonius miestelyje ir kaimuose. Prie ligoninės buvo sodas, tai jos rūpesčiu būdavo organizuojamas personalas obuoliams skinti, sandė-

liuoti, kad ligoniai gautų papildomą vaisių davinį. Seseles, kurios laisvalaikiu megzdavo ar užsiiminėjo kitais darbais, Dalia primygtinai ragino gilintis į savo specialybę, pati organizavo mokymus. Per Dalios laidotuves, prie manęs priėjusi gydytoja Ada Striaukienė papasakojo, kad tik per Dalią ji tapo gydytoja. Pastebėjusi seselės darbštumą, Dalia skatino ją stoti į medicinos institutą, veiksmingai padėjo pasiruošti, o per mandatinę komisiją, kandidatės nuostabai, Instituto rektorius perskaitė išpūdingą gydytojos Dalios Grinevičiūtės rekomendacinį laišką. A. Striaukienė buvo priimta.

Dalia mylėjo žmones, nebuvo užsisklendusi, domėjosi įvairiais gyvenimo reiškiniiais, pagal galimybes dalyvavo kultūriniuose renginiuose, domėjosi teatru ir literatūra, vykdavo į spektaklius Vilniuje, Panevėžyje, Rygoje ir Maskvoje. Palaikė ryšius su Maskvos disidentais Andrejumi Sacharovu, Jelena Boner, poetu Grigorijumi Korinu ir kt. Ji buvo atvira bendravimui, dažnai lankydavosi pas mus Kaune, buvo miela klausytis jos išmintingų kalbų. Kai 1972 m. gegužį susidegino Romas Kalanta, su didžiausiu užsidegimu ji dalyvavo mitinge, nors apstumdė ją milicininkai, tačiau ji buvo laiminga, kad susirinko tiek daug žmonių, gražaus jaunimo, kovojančio už Lietuvos laisvę.

Išaugęs „daktarės Dalytės“ populiarumas Laukuvoje, o ypač pakliuvęs į saugumo rankas kažkoks laiškas į užsienį, neliko saugumiečių nepastebėtas ir tai paskatino Šilalės rajono saugumo viršininką B. Vaitkevičių imtis priemonių. Kai Daliai buvo pasiūlyta atsisakyti gydytojos praktikos ir keisti gyvenamą vietą, ji atrėžė: „Aš vaikštau po Lietuvos, o ne partijos komiteto žemę, kuri protėvių kraują sugėrusi, man suteikė teisę čia gyventi“.

Netrukus Dalia iš darbo buvo atleista, viešose vietose (parduotuvėse, autobusų stotyje) žmonės

Dalia su Pirmosios komunijos rūbais

Dalia Grinkevičiūtė

Pranės, Dalios ir Juozo Grinkevičių kapas Kaune

perspėjami neiti į namus pas gydytoją Grinkevičiūtę, iš jos atimamas gydytojo spaudas. Ji nebegali net recepto rašyti, liko be jokių pajamų, o iki pensijos dar toli...

1982 m. Šilalės saugumietis Alšauskas rezga D. Grinkevičiūtei bylą už veltėdžiavimą, ji priverčiama apleisti savo gyvenamąją patalpą. Jai grasinama: „Galbūt tu išeisi iš proto arba nusižudysi. Gal iš nevilties žengsi koki nusikalstamą žingsnį ir tuomet – į kalėjimą“. Priglaudė Dalią Laukuvos gyventoją Aldona Šulskytė, pas kurią ir gyveno iki pat mirties, kuo galėdami jai padėdavome mes.

Lankydamo Dalia sergančią mano mamytę Kaune, išsaugojau jos atsiųstą velykinį sveikinimą: „Mano brangioji p. Malvina! Sveikinu Jus su Velykų šventėmis, su pavasariu! Nuoširdžiai linkiu Jums sveikatos, daug dvasinių jėgų! Ilsėkitės! Atmeskit visus rūpesčius. Šypsokitės pavasario saulei. Norit to ar ne, o Jūs jau esate Lietuvos istorijoje. Ir niekas Jūsų iš jos neištrins. Saugokit savo sveikatą! Bučiuoju Jus Stipriai. Dalia. 1983.III.22“. Čia ji mini mano mamytę jau esančią istorijoje, nes savo tremties užrašuose ji užrašė Malvinos Abromaitienės pasakojimą, kaip ji vežiojo mirusiuosius iš barakų į ledo kapinyną.

Jau sunkiai sirgdama, Dalia 1987 m. atvažiavo į Vilnių pas J. Marcinkevičių. Ji labai tikėjosi, kad rašytojas priims jos tremties užrašus, tačiau taip neįvyko, dėl neaiškių priežasčių jos užrašų nepriėmė. O ji labai norėjo užrašus perduoti į patikimas rankas. Kitoks bandymas pavyko. Ją mielai priėmė Kazys Saja su žmona. Iš Dalios rankų gavę užrašus, juos daugino. Jie ir pavadinimą užrašams „Lietuviai prie Laptevų jūros“ sugalvojo.

1987-ųjų rudenį atvykusi į Kauną, Dalia atrodė labai suvargusi, sunykusi. Buvo paguldyta į Kauno klinikas, vėliau perkelta į Onkologinį dispanserį. Lankiau ją beveik kiekvieną dieną, nes kitų lanky-

tojų tarsi ir nebuvo, tik keliskart apsilankė jos teta. Pati ji valgyti nebegalėjo, per kateterį buvo duodamos morkų sultys.

Kartą apsilankius, radau ją spindinčią, laimingą. „Dabar galiu ir mirti“ – pasakė. Pasirodo, tądien ją aplankė Saja su žmona ir pranešė, kad jos rankraščiai jau platinami. Ji džiaugėsi, buvo tikra, kad pasaulis sužinos apie žmonių kančias Sibiro ledynuose, tremtyje. Ji sakė: „Man lengva kvėpuoti nuo minties, kad aš, kiek leido mano jėgos, protas, sugebėjimai, pastačiau šioki toki paminklą Šiaurės aukoms. Pasaulis sužinojo apie tūkstančius bevardžių kankinių broliškuose lediniuose kapuose. To negalima nei sunaikinti, nei ištrinti. Tai istorija. Tai paminklas ir mano tėvams“. Čia dera Dalios žodžiai ir anksčiau užrašyti apie tėvą: „1983.10.10. Šiandien mano tėvo mirties metinės. 826 dienas jis buvo budelių ir Uralo miškų akivaizdoje. Kur man šiandien padėti gėlių nors vieną gvazdiką? Kas lapkričio pirmą, Mirusiųjų dieną uždegs žvakę?“

Mirti Dalia dar tikrai nenorėjo. Kartą apsilankius besikalbant net sušuko: „O mirti reikia vienai!“ Ir čia pamačiau tarp ligoninę atsivežtų knygų F. Hanso knygą „Žmogus miršta vienas“...

Dalios sveikata blogėjo, ji silpo, iki pat mirties buvo sąmoninga, šviesaus proto. Iš Onkologinio dispanserio vėl buvo perkelta į Klinikas. Tiek Klinikose, tiek Onkologiniame dispanseryje visas medicinos personalas nuoširdžiai gydė, savo kolegei teikė visokeriopą pagalbą.

1987 m. gruodžio 25-tą, Kristaus Gimimo dieną, badavusi jaunystėje, Dalia mirė nuo ligos sukulto bado. Aprengiau ją mano pačios laidotuvėms pasiūta žydro šilko suknele, kuri tiko prie jos vešlių šviesių plaukų. Laidojome šalia jos motinos Eigulių kapinėse, palydėjo negausūs giminės ir keli Trofimovsko tremtiniai, nes žmonės tebepersekiojo baimė.

Tvirtos valstybės pamatas – sąmoningas istorijos pažinimas ir atmintis

Europos Parlamento narė **Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė**

Tautos ir valstybės istorija lydi žmogų nuo pat jo gimimo per visą gyvenimą. Tačiau neužtenka paviršutiniškų žinių iš mokyklinio vadovėlio puslapių - būtinas sąmoningas istorijos pažinimas. Jauname žmoguje išugdę

nuoširdų susidomėjimą valstybės ištakomis ir istorija, paskatinę savarankiškai gilintis į istorijos klotus, gebėjimą kritiškai vertinti, atsirinkti kas yra kas, lengviau įskiepytume vertybes ir savivoką, išugdysime aktyvų ir kūrybingą savo valstybės, Europos Sąjungos, galiausiai – pasaulio pilietį; žmogų, kuris vertina ne tik savo asmeninę laisvę, žino jos kainą, suvokia atsakomybę bei atmeta susipriešinimą ir kraštutinumą.

Ne veltui sakoma, kad istorija – visų mokslų motina, o tas, kas istorijos nežino, visuomet lieka vaiku.

Istorijoje glūdinčios pamokos ir mūsų gebėjimas iš jų pasimokyti gali nulemti ateities sėkmes ar nesėkmes. Todėl, jei norime kurti vienybę, piliečių pasitikėjimu ir atsidavimu savo šaliai paremtą Lietuvos ateitį, istorinės atminties sklaida turi tapti nuosekliai įgyvendinamu tęstiniu valstybės politikos uždaviniu.

Kartais manęs klausia, kodėl man, jaunosios kartos žmogui, istorinės atminties tema yra tokia svarbi. Manau, kad pamatus gilesniam susidomėjimui pokario Laisvės kovų ir tremčių istorija paklojo pirmiausiai mano tėveliai, mano šeima. Man dar vaiku būnant, Sąjūdžio, Kovo 11-osios ir Sausio 13-osios patyrimas, vėliau - susitikimai su Laisvės kovų ir rezistencijos dalyviais, apsilankymai istoriją liudijančiose vietose visoje Lietuvoje, pripildė įvairiapusių turiniu tą vertybinį pamatą. Akistata su gyvąja istorija - tai akimirkos, kai gali tiesiogiai prisiliesti prie dar labai gyvos ir skausmingos Lietuvos žmonių išbandymų ir kančių istorijos, įsisąmoninti Laisvės kainą ir objektyviau įvertinti šių dienų realijas. Manau, kad jauno žmogaus savimonę formuoja pirmiausiai šeima, kitiems gi reikia padėti sukuriant prieinamumą, sąlygas ir paskatas susipažinti su gyvąja istorija valstybės pastangomis.

Tuo pačiu, istorinę atmintį regiu kaip jungiamąją grandį tarp praeities, dabarties ir ateities. Palankiausia terpė bet kokiam politiniam radikalizmui - abejingumas artimo kančiai, nepakantumas laisvai minčiai, kitokiam ar kitaip mąstančiam, vertybių trivializacija, susiskaldymas ir bendrystės jausmo stoka - yra nuolat šalia mūsų. Mūsų visuomenėje sovietinių laikų represijų padarytos socialinės, ekonominės ir dvasinės žalos apraiškos kieno nors, galbūt, ir sąmoningai skatinamos. Į tokias neigiamybes dažnai remiasi ir politika, kuri verčiau griaua, nei kuria, ir trikdo darnią valstybės raidą.

Ekonominio sunkmečio metu visuomenės ypač imlios tokioms nuotaikoms. Visoje Europoje vis daugiau paramos sulaukia politinės jėgos, besisemiančios jėgų iš nepakantumo kitokiam, net jei tai brolis ar sesė iš taip vadinamos Rytų Europos. Prie tokių pavyzdžių priskirčiau būtus nebūtus kaltinimus imigrantams iš Rytų Europos renkantį tinklapį Olandijoje, nuo kurio taip ir neatsiribojo Olandijos vadovybė, ir neseniai Šveicarijos Federalinės Tarybos įvestas kvotas darbo jėgai iš Rytų Europos, pažeidžiant dvišalius susitarimus su Europos Sąjunga (toliau-ES).

Europos XX a. tikrosios istorijos pažinimo stoka Vakarų Europoje lemia, kad ir šiandien kartais yra sunku tarpusavyje susikalbėti sovietinį totalitarizmą patyrusioms ir pokario metu gerovės valstybes galėjusioms kurti Europos sąjungos šalims. Nėra žinoma apie tai, kas iš tiesų vyko Sovietų sąjungoje:

Gorbačiovas vertinamas kaip reformatorius, istorinis supratingumas baigiasi ties Berlyno siena, o Šaltojo karo pasekmės, manoma, atitaisytos sulig Vokietijos suvienijimu. Vienas iš liūdniausių pastarojo meto nesusikalbėjimo pavyzdžių - Michailo Golovatovo su laikymo ir skubaus paleidimo Vienoje atvejis. Matyt buvo patogiau manyti, kad mažos „po-sovietinės“ valstybės arešto orderis yra politizuotas ar kažkoks įtartinas nesusipratimas, linkstama veikiau abejoti Lietuvos teisingumo sistemos sprendimais, nei atsižvelgti į kaltinimų rimtumą. Štai taip istorijos nežinojimas priveda prie labai konkrečių dalykų.

Europiniame mentalitete vis dar gyva nematoma takoskyra tarp Rytų ir Vakarų, „naujų“ ir „senų“ šalių narių, „po-sovietinių“ ir senos demokratijos valstybių. Tai takoskyrai sumažinti skiriu didelę savo kaip Europos Parlamento narės darbo dalį, per Europos istoriją sutaikymo grupę, veikiančią EP, ir įvairiomis asmeninėmis iniciatyvomis. Noriu pasidžiaugti, kad norinčių pažinti atsiranda vis daugiau. Neseniai turėjau galimybę Briuselyje suvesti ES sprendimų priėmėjus su išgyvenusiais tremtį ir jų liudijimais.

2013 metais, Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai metu, laukiame svarbios Europos Komisijos rekomendacijos, ar reikalingas papildomas ES teisės aktas įvertinantis totalitarinių režimų nusikaltimus. Tolimesnėje ateityje turime palaipsniui eiti link vieningo totalitarinių režimų Europoje istorijos švietimo modulio įvedimo visų ES šalių narių mokyklose, ES finansinės paramos sovietinių ir komunistinių spec. tarnybų archyvų skaitmeninimui ir apjungimui į vieningą ES istorinių archyvų tinklą. Archyvų atvėrimo klausimais ES turėtų kalbėtis ir su trečiosiomis šalimis. Didelė dalis tiesos paslėpta Rusijos archyvuose; kaip suderinama tai, kad ES siekia vykdyti vis glaudesnę bendradarbiavimą su strategine partnere vadinama šalimi, kurioje nusikaltimai žmoniškumui vis dar laikomi valstybės paslaptimi?

Dar daug turime nuveikti ir Lietuvoje formuodami valstybinę istorijos atminties politiką. Šioje srityje, kaip niekur kitur, įgyvendinama daug privačia iniciatyva paremtų idėjų. Pradedant muziejais, ekskursijomis, baigiant partizanų dainų perteikimu jaunimui patrauklia forma, atsiminimų rinkimu. Kasmet vis daugiau Lietuvoje sukurtų projektų finansuojama iš ES „Europa piliečiams“ programos, tikiuosi, kad ši tendencija išliks ir ateityje, juolab, kad ES finansavimas šiai programai nuo 2014 m. turėtų išaugti.

Tačiau tam, kad privačių istorijos išsaugojimo ir sklaidos iniciatyvų poveikis būtų sustiprintas, būtinas valstybės dėmesys. Todėl džiaugiuosi, kad į valstybės institucijų darbotvarę pavyko sugrąžinti klausimą dėl tremties ir rezistencijos muziejų padėties. Svarbu, kad sukūrus Vyriausybės darbo grupę,

pavyko padėti pradinį pagrindą tolimesniems sprendimams; išnagrinėtos problemos ir pateikti siūlymai Ministrui Pirmininkui bei institucijoms. Tolimesnis darbas priklauso nuo institucijų aktyvumo priimančias reikalingus sprendimus, matyt, ypač daug kas priklausys ir nuo rudenį vyksiančių Seimo rinkimų rezultatų bei naujosios Vyriausybės požiūrio, ar ji nesikratys istorinės atminties kaip „nepatogaus“ klausimo.

Būtų puiku, jei prie muziejų veiklos savo ar mokyklų iniciatyva prisidėtų moksleiviai ir jaunimas – ne tik dalyvaudami edukacinėse muziejų programose, bet ir savanoriaujant. Juk jaunos rankos labai praverstų įvairiuose darbuose – nuo aplinkos tvarkymo iki pagalbos ruošiant ekspozicijas, tvarkant eksponatus. Savanorystė praturtina pirmiausia patį savanorį, tai nėra labdara, bet gražą ir neįkainojamą patirtį duodanti veikla.

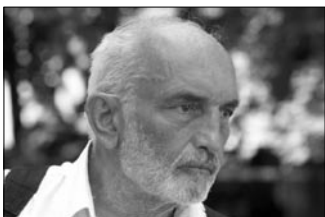
Tuo pačiu, mano įsitikinimu, atsakingos institucijos turėtų atidžiai išnagrinėti rimtus istorijos falsifikavimo atvejus, įskaitant ir spaudinius, kurie kelia pretenzijas tapti koku nors kaltinamuoju aktu Lietuvai. Žinoma, gyvename demokratinėje valstybėje, ir čia turi teisę viena šalia kitos egzistuoti įvairios nuo-

monės. Tačiau nuomonė yra viena, visai kas kita, kai ji pateikiama kaip faktas. Todėl skelbiami partizanų, esą žudžiusių nekaltuosius, sąrašai turėtų būti vertinami ypač atsakingai. Juk tuose sąrašuose skelbiamų žmonių artimieji ir giminės atsiduria nepavydėtinoje situacijoje, kai be pagrindo šmeižiamas jų šeimos geras vardas.

Akivaizdu, kad naudojamas tu, jog vis dar yra istoriškai neišnagrinėtų aspektų. Kol išliks baltų dėmių, kaip su vėjo malūnais kausimės su gaudais ir kaltinimais. O juk insinuacijoms ypač imlus jaunimas, kuriam apsiritai yra būdingas nihilizmas ir noras viskuo abejoti.

Lietuvos okupacijų ir Laisvės kovų bei netekčių istorija – tarsi skiepas augančiam piliečiui už bendražmogiškąsias vertybes, prieš prisitaikėliškumą, nuolankumą apsisprendimo laisvės, demokratijos, žmogaus teisių ir laisvių suvaržymams. Mūsų, suvokiančių šią svarbą, atsakomybė ir pareiga – rasti būdus kaip perteikti gilų, gyvą ir objektyvų nesenos istorijos supratimą jaunajai kartai, o taip pat nuolat apie tai priminti platesniam pasauliui, panirusiam į nūdienos ekonominės krizės ir vartojimo skatinimo problemų sprendimą.

Kvislingai. Įsidėmėkite jų pavardes

Algirdas Patackas, Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo Akto signataras

Neseniai buvo pavišintas „Atviras laiškas dėl J. Ambrazevičiaus-Brazaičio iškilmingo perlaidojimo“, kuriuo smerkiama Lietuvos valdžia, kažkiek prisidėjusi prie perlaidojimo, ir moralizuojama šia tema: „Ši ceremonija ir ją lydėjęs šio žmogaus gyvenimo ir veiklos iškilmingas minėjimas buvo didelė moralinė klaida“. Su laiško turiniu susipažinsite tolesnėje publikacijoje, tačiau ne ji yra vertingiausia, nes ten nieko naujo nepasakyta. Vertingiausias yra sąrašas tų, kurie pasirašė. Įsidėmėkite šias pavardes – šie žmonės gyvena tarp mūsų, beveik visi jie tituluoti, jie moko mūsų vaikus, jie yra kvislingai (kvislingas – pagal Norvegijos fašistų veikėjo V. Kvislingo (Quisling), padėjusio vokiečiams okupuoti Norvegiją, pavardę; išdavikas, priešų bendrininkas). Kvislingai ta prasme, kad dėl bestuburiškumo, fariziejiškumo, konjunktūros ar nesusigaudymo pasirašė visiems laikams „aš esu prieš savo tautą“. Jie paniekino tuos 6000 vyrų, iš kurių daugiau nei 2000 žuvo, jų auką, kurios vienintelis tikslas buvo nuplauti gėdą dėl nesipriešinimo prievartautojui. Jie paniekino Antaną Morkūną, studentą,

vieną pirmųjų žuvusių, jie paniekino Juozą Savulionį, kuris išgelbėjo Aleksoto tiltą nuo susprogdinimo, jie paniekino drąsųjį leitenantą Joną Dženkaitį, kuris vienas su keletu bendražygių neleido sovietų divizionams pereiti tiltą ir kuris mirė nuo žaizdų, jie paniekino mano mokyklos laikų draugo Algimanto Žižiūno tėvą, žuvusį ir palikęs jį našlaičiu, kurio kapą tik slapta galėjo lankyti. Jie paniekino tuos neatpažintus žuvusius, kuriuos teko laidoti bendrame kape. Jie visi juk galėjo ramiai laukti, kol ateis vokiečiai, nesikišdami į dviejų drakonų ardynes. Bet jie, menkai ginkluoti, stojo į mūsų dėl tautos garbės, dėl efemerinės nepriklausomybės, kuri greit buvo užsmaugta. Prie jų kapų – o jų buvo 87 – Juozas Brazaitis ištarė pranašiškus žodžius: „Kiekvienas idealistas, pasirinkęs Tėvynės gynėjo lemtį, tikėjo pergale ir troško gyventi. Jie ne tiek bijojo priešų ir mirties, kiek bijojo, kad tautiečiai nesupras jų aukos ir pamirš juos“. Jie, tie iš sąrašo, padarė dar daugiau – jie juos išdavė. Tikiu, kad ne visi, kurie pasirašė, padarė tai laisva valia. Galbūt jiems pritrūko atsparumo atsispirti virtuoziškam virtualiam šantažui; niekaip negaliu patikėti savo akimis, matydamas ten kai kurias pavardes. Bet yra kaip yra – jos ten įrašytos šalia oportunistų, žemgrobių, amžinų kompromisierių, intelektualinių plepių ir panašios faunos. O kas parašyta – kirviu neiškirsi. Taip

sako tautos išmintis ir atmintis, kuri, beje, išdavystei yra negailestinga.

Atviras laiškas dėl Juozo Ambrazevičiaus-Brazaičio iškilmingo perlaidojimo

Mes, žemiau pasirašiusieji Lietuvos piliečiai ir jų palikuonys, ryžtingai pasisakome prieš Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos Respublikos Seimo, Kauno miesto pareigūnų ir kitų oficialių asmenų sprendimą pagerbti 1941 m. birželio-rugpjūčio mėnesiais - nacių okupacijos metu - veikusios Laikinosios Lietuvos Vyriausybės vadovą Juozą Ambrazevičių, išėivijoje pasivadinusį Brazaičiu. Daugelis lietuvių siekė išsivaduoti iš stalinistinės okupacijos 1941 m. birželį. Antisovietinio sukilimo dalyvių motyvus, žodžius ir veiksmus derėtų vertinti individualiai. Tačiau sukilimas buvo lydimas antisemitinės retorikos, naciams palankių atsišaukimų, ir prievartos prieš nekaltus civilius. Laikinoji Vyriausybė, be abejonės, buvo įkvėpta ir vedama Lietuvių aktyvistų fronto, kurio antisemitinė ir autoritarinė programa yra išsamiai pagrįsta istoriniais šaltiniais. Vyriausybės retorika, veiksmai ir bendradarbiavimas su Vokietijos valdžia neišvengiamai kompromituoja jos teisėtumą ir moralinį statusą. Juozas Ambrazevičius-Brazaitis, būdamas tos Vyriausybės Ministru Pirmininku, negali išvengti atsakomybės dėl jos veiksmų.

Išlikusi dokumentinė medžiaga liudija, kad J. Ambrazevičiaus-Brazaičio vadovaujama Laikinoji Vyriausybė neatsiribojo nuo pronacistinę politiką aktyviai palaikiusių Kazio Škirpos ir jo įsteigto Lietuvių aktyvistų fronto. Maža to, visą savo gyvavimo laikotarpį Laikinoji Vyriausybė deklaravo siekį prisidėti prie Europos sutvarkymo „naujais pagrindais“ ir vykdė naciams palankią politiką. Verta prisiminti faktą, kad Laikinoji Vyriausybė priešų ieškojo ir tarp lietuvių inteligentijos, pavyzdžiui, tarp Vytauto Didžiojo universiteto profesūros atstovų. Vyriausybė, kuri dalį savo piliečių atidavė diskriminacijai ir persekiojimui, o vėliau negynė jų nuo masinių žudynių, kurias vykdė okupantai ir jų kolaborantai, negali vienareikšmiškai teigti kovojusi už laisvę. Su žmogiškumu prasilenkiantys žodžiai ir veiksmai visiems laikams aptemdė ir suteršė visa tai, ką Laikinoji Vyriausybė tariamai pasiekė nesėkmingai bandydama įtvirtinti Lietuvos suverenitetą. Ko vertas suverenitetas, kurio įgijimo kaina – nekaltų žmonių kraujas? Neseniai įvyko valstybės remiama Juozo Ambrazevičiaus-Brazaičio perlaidojimo ceremonija. Ši ceremonija ir ją lydėjęs šio žmogaus gyvenimo ir veiklos iškilmingas minėjimas buvo didelė moralinė klaida. Aukštintas ir lyderiu laikomas buvo žmogus, kuris neišlaikė pagrindinio lyderystės egzamino, nes nebuvo teisingas ir neužstojo nekaltų bendrapiliečių. Mirusiojo šeima ir draugai turi teisę į privačią ceremoniją. Tačiau Lietuvos Respublikos Vyriausybė, oficialieji asmenys ir kiti iškil-

A. R. Šakalio proginis pašto vokas

mėse dalyvavę šalies pareigūnai, viešai pagerbdami Juozą Ambrazevičių-Brazaitį bei skirdami lėšų jo perlaidojimui bei paminėjimui, daugeliui žmonių sukėlė sumaištį dėl pamatinių vertybių, kuriomis remiantis sukurta Lietuvos Respublika. Pareigūnai, kurie atsisakė dalyvauti paminėjime, turėtų būti teigiamai įvertinti. Visgi turime padaryti dar daugiau. Todėl tvirtai ir vienareikšmiškai sakome, kad - smerkiame nekaltų Lietuvos piliečių ir visų kitų žmonių persekiojimą ir naikinimą, vykdytą Juozo Ambrazevičiaus-Brazaičio vadovaujamos Laikinosios Vyriausybės valdymo metu;- kritinis Laikinosios Vyriausybės žodžių ir veiksmų įvertinimas nėra kurios nors vienos žmonių grupės ar organizacijos reikalas. Tai principinis visų Lietuvos piliečių reikalas; Lietuvoje turi būti ginamos visų žmonių teisės ir orumas;- net ir reikšmingi pasiekimai neturi būti išaukštinti, jei dėl jų buvo aukojamos žmogaus teisės ir orumas.

Pasirašė:

prof.dr.Egidijus Aleksandravičius, doc.dr.Milda Ališauskienė, prof.dr.Auksė Balčytienė, dr.Eglė Bendikaitė, prof.dr.Andrius Bielskis, prof.dr.Alfредas Bumblauskas, Leonidas Donskis, mokyt.Dainora Eigminienė, dr.Linas Eriksonas, dr.Margarita Jankauskaitė, doc.dr.Jurga Jonutytė, Ervinas Koršunovas, dr.Marija Krupoves, Faina Kuklianskaja, prof.dr.Antanas Kulakauskas, prof.dr.Šarūnas Liekis, prof.dr.Raimundas Lopata, prof.dr.Gintautas Mažeikis, Henrikas Mickevičius, Rimas Mikalauskas, prof.dr.Alvydas Nikžentaitis, Svetlana Novopolskaja, Rūta Puišytė, doc.dr. Andžėjus Pukšto, doc.dr. Eligijus Raila, Birutė Sabatauskaitė, dr.Vilana Pilinkaitė-Sotirovič, Dalia Sruogaitė, dr.Darius Staliūnas, doc.dr.Gintaras Stauskis, prof.dr.Saulius Sužiedėlis, Tomas Šernas, Violeta Rakauskaitė-Štromas, dr.Mindaugas Tamošaitis, mokyt.Vytautas Toleikis, dr.Darius Udryns, dr.Nida Vasiliauskaitė, prof.dr.Irena Veisaitė, dr. Linas Venclauskas, Tomas Venclova, Linas Vildžiūnas.

„Respublika“, 2012-06-14

Metas įvertinti

Eugenijus Stancikas,
sovietmečio politinis kalinsys

Labai apsidžiaugiau sužinojęs, kad garbingoje vietoje prie Prisikėlimo šventovės, kurią statė visa Lietuva, palaidotas vienas iš šviesiausių Lietuvos žmonių, 1941 m. Lietuvos laikinosios vyriausybės vadovas Juozas Brazaitis. Tuo pačiu buvo pagerbtas ne tik jis, bet ir visa jo vadovaujama Vyriausybė. Ši Vyriausybė ir jos vadovas buvo tikri mūsų tautos šaukliai į laivę.

Dar vaikas būdamas mačiau kaip Lietuvos žmonės su ašaromis akyse per radiją klausėsi žinios apie šios Vyriausybės sudarymą ir jos įkvėpti išėjo į Sukilimą visoje Lietuvoje. Tai šventa tiesa, kuria patikėjo Lietuvos žmonės ir kuri įkvėpė jiems viltį vėl gyventi laisviems. Mes mokinukai, antisovietinės pagrindinės organizacijos nariai, jau po daugelio metų gyvenome ta pačia viltimi, puoselėjome ją. Vienas iš mūsų organizacijos tikslų buvo vėl pasiruošti tokiam sukilimui Lietuvoje, nors, aišku, tam sąlygų taip ir neatsirado.

Labai keista, kad daugiau kaip 20 metų gyvuojančioje nepriklausomoje Lietuvoje atsiranda žmonių, „inteligentų“, kurie bando visaip sumenkinti 1941 m. Lietuvos laikinosios vyriausybės ir jos vadovo veiklą. Stengiamasi įrodyti, kad jie buvo nacių valdžios kolaborantai. Mes, Lietuvos patriotai turime jiems duoti tvirtą atkirtį. Ši Vyriausybė nebuvo kolaborantinė. Ji susikūrė laisvės trokštančių Lietuvos žmonių valia dar vokiečiams neokupavus mūsų tėvynės, o vėliau, nenorėdama vykdyti okupantų įsakymų, ji nutraukė savo veiklą. Labai gaila, kad okupantai tiek raudonasis, tiek rudasis atrado Lietuvoje savo pakalikų. Kolaborantai, įsiteikdami okupantams, atliko pačius juodžiausius darbus okupantų labui. Kolaborantai, daugiausia kriminaliniai nusikaltėliai, nacių okupacijos metu už tam tikrą mokesį (Judo sidabriniai) padėjo naciams žudyti nekaltus Lietuvos piliečius žydus. Lietuvos žmonių širdyse tai buvo baisi tragedija ir jie su panieka ir neapykanta pasmerkė žudynių vykdytojus. Daugelis jų jau kito, sovietinio okupanto valdymo metu buvo išaiškinti ir nubausti.

Apmaudu, kad žydų aktyvistai pasaulyje nenurimsta, vadindami lietuvius žydšaudžiais ar jų rėmėjais, tačiau iki šio laiko neįvardino ir nepasmerkė savo tautiečių, kurie sovietinės okupacijos pradžioje kolaboravo ir talkininkavo bolševikams įkalinant ir tremiant Lietuvos žmones. Jei nacių okupacijos metu kolaboravę asmenys buvo visuotinai pasmerkti ir daugelis jų nubausti, tai sovietiniai kolaborantai, prisidėję prie tūkstančių Lietuvos nekaltų žmonių trėmimo, įkalinimo, Lietuvos partizanų ir laisvės kovotojų žudynių iki šiol visuotinai nepasmerkti ir nubausti. Štai šie žmonės ir jų palikuonys dabar stengiasi visomis jėgomis klasiuoti Lietuvos istoriją, baksnoja į nacių kolaborantus ir kitus, jų nuomone, naciams kolaboravusius žmones, stengdamiesi visokiais būdais juos apjuodinti ir tuo pačiu savo brolišką veiklą sovietinės okupacijos metais pateisinti. Neteko girdėti, kad kuris nors iš jų būtų viešai pasmerkęs savo ir kitų kolaborantinę veiklą. Keista, kad dar dirba ir kitiems patarinėja teisėjai sovietmečiu nu teisę ir pasmerkę ilgai vergovei ar net žūčiai gulago lageriuose daugelį Lietuvos laisvės kovotojų ir patriotų. Už tai mūsų valstybės teisėsauga yra tokia, kokią turime šiandien ir apie kurią liudija įvykiai Garliavoje ir kitur. Manau, kad jau at-

ėjo laikas įvertinti ir paviešinti visų kolaborantų tiek raudonųjų tiek rudųjų veiklą, pradedant nuo teisėjų, talkinusių sovietiniams okupantams represuojant Lietuvos žmones. Daugelio kolaborantų jau negalima nubausti, bet dabartinė Lietuvos visuomenė, ypač jaunimas turi žinoti apie jų pragaištingą veiklą okupacijų metais, jų nusikaltimus Lietuvai ir jos žmonėms.

2000-aisiais metais Vilniuje sėkmingai veikė Visuomeninis tribunolas komunizmo nusikaltimams Lietuvoje įvertinti ir priėmė svarbų nuosprendį. Manau, kad dabar būtina įkurti Visuomeninį tribunolą kolaborantų, tiek talkininkavusių naciams, tiek sovietams, veiklai įvertinti ir paviešinti. Gal tada neliktų spekuliacijų, kad vieni kolaborantai labai blogi, o kiti švaručiai, nieko blogo Lietuvai nepadarę.

*Mokslinė konferencija „Komunizmas –
į Tarptautinį tribunolą“, 2007-06-16*

*Konferencijoje kalba profesorius
Vytautas Landsbergis*

Įamžinamas žuvusiųjų kovose už Lietuvos laisvę atminimas

Živilė Mačionienė, architektė

Jonas Burokas, LLKS valdybos pirmininkas

Ne tik už tai, kad Lietuvos laisvės kovotojų sąjungai priklausė, kad 1945–1948 m. dalyvavo antisovietinėje rezistencijoje, bet ir už tai kad eiles kūrė, jaunai Vasario 16-osios Lietuvai, tardamas,

Tave papuošt žadėjom

Kaip savo tikrą seserį.

Esi pačioj jaunystėj

Ir pačiame pavasary,

poetas Antanas Miškinis 1948 m. buvo suimtas ir išgabentas į Sibirą. Miškinui į Lietuvą 1947 metais buvo lemta sugrįžti, jį čia po mirties priglaudė Antakalnio kapinės Vilniuje. O kiek Lietuvos žiedais vadinamų mūsų laisvės kovotojų, kultūros šviesuolių, valstybės veikėjų ne tik negrižo, bet ir jų kapai jokių ženklų nepažymėti, net kapo kauburėlių nėra. Ir daugelį „nežinomųjų“ iš pasviečių surinks ir priglaus tik Pats Viešpats.

Mirusiųjų atminimas ir pagerbimas Lietuvoje turi galias tradicijas. Ypač tai akivaizdžiai matosi per Vėlines, kai degančių žvakučių jūros, lyg miestai sužiba didelėse, mažose ir sunykusiose kapinėse. Žmonės savo kilniais darbais

paženklinę žemišką kelionę išlieka atmintyje, jiems statomi atminimo ženklai, paminklai, apie juos rašomos knygos, jie tampa pavyzdžiu gyviesiems. Visais laikais ypatinga pagarba buvo skiriama žuvusiems už Tėvynę, tačiau per sovietmetį ši tradicija buvo persekiojama, ją užgožė sovietinės komunistinės sistemos „kultūra“ ir liko tik Antrojo pasaulinio karo nugalėtojo – sovietinio kario garbinimas. Jų priešų vokiečių bei kitų tautybių kariams, Lietuvos „nacio-

nalistams“, žuvusiems už Tėvynę neliko vietos, jų laidojimo vietos buvo sunaikintos, sulygintos su žeme arba pasmerktos sunykti. Buvo uždraustas net mirusiųjų žymiausių Lietuvos žmonių minėjimas. Apie tai gražiai aprašė „XXI amžiuje“ pirmo kurso universiteto studentas Zigmas Tamakauskas straipsnyje „Uždraustos Vėlinės“, kaip studentų grupelė surengė per Vėlines nelegalią talką Rasų kapinėse sutvarkyti apleistus lietuvių karių, įžymių tautos veikėjų J. Basanavičiaus, M. K. Čiurlionio ir kitus kapus. Kapai buvo suniokoti, nudaužyti kryžiai, sudarkyti antkapiai, aplink mėtėsi butelių šukės. Tiems tvarkymo darbams ypač priešinosi universiteto komunistų ir komjaunimo vadovybė, atsirado tarp studentų išdavikų, kurie apskundė kapų tvarkytojus KGB tarnybai, dalis studentų buvo suimta. Jis mini keletą tokių studentų, kurių vienas tapo LTSR kultūros ministru, kitas šiuo metu – vienu iš verslininkų vadovu.

Lietuviai prieš pavergėjus dėl nepaneigiamos teisės į Laisvę narsiai kovojo sukilimuose ir partizaniniame kare po Antro pasaulinio karo. Sovietiniai okupantai ir vietiniai pasidavėliai žuvusius kovotojus užkasdavo žvyrduobėse, pelkėse, lavonus sumesdavo į šulinius, atliekų duobes, nepalikdami ženklų, slėpdami laidojimo vietas. Įkalinimo ir tardymo vietose nukankintų, sušaudytų ar kitaip numarintų politi-

nių kalinių, partizanų palaikai buvo išniekinami, vėliau nepaliekant jokių ženklų užkasami. Akivaizdus nežmoniško elgesio su kaliniais, jų egzekucijomis ir palaičių išniekinimu išaiškinti Vilniuje KGB iršt-

Kenotafai

Kalba prof. Vytautas Landsbergis

voje ir Tuskulėnų dvare, o užpoliarėje tremtinių palaikai buvo paliekami ant amžino išalo žemės arba sumetami į jūrą kaip pašaras žvėrimis ir žuvims. Dešimtys tūkstančiai politinių kalinių, įžymių Lietuvos veikėjų, mokytojų, dvasininkų, karininkų, ūkininkų palaikai dar dūla Rusijos, Kazachstano ir kitų buvusių sovietinių respublikų platybėse.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, dalis palaičių iš tremties vietų pervežti ir perlaidoti Lietuvoje,

Monsinjas Alfonsas Svarinskas ir Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris, Birželio sukilimo dalyvis dimisijos vyresnysis leitenantas Kazimieras Gediminas Ruzgis

Eisenos į Rasas dalyviai su žuvusiųjų portretais

tačiau daugybės tėvynainių palaidojimo, nukankinimo, žudymo vietos lieka nežinomos. Dar okupantų palikuonis labai žeidžia Lietuvos karių, partizanų perlaidojimo vietos, paminklai pastatyti žuvusiems už Tėvynę, neretai jie išniekinami. Tik atkūrus valstybę, 1992-03-31 d. naktį buvo išniekinti karių savanorių kapai Naujųjų Rasų kapinėse, praėjus lygiai pusei metų po Sausio įvykių 1991-08-13 susprogdintas kryžius sukilėliams prie Lukiškių aikštės. Nors jis buvo atstatytas, tačiau po dešimties metų sutrūnijo ir vietoje jo Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos ir Vilniaus miesto savivaldybės rūpesčiu buvo pastatytas ažuolinis kryžius, kuriame įrašyti žodžiai: „Kovoju siems ir žuvusiems už Lietuvos laisvę ir dvasiškai atgimstantiems“. Dėkingi dėl šios iniciatyvos turime būti garbaus amžiaus patriotui, profesoriui Antanui Sučylai.

Naujųjų Rasų karių kapų tvarkymas prasidėjo 1992 metais. 1994 m. pastatyta skulptorės Nijolės Gai galaitės skulptūra „Pieta“ – motina atiduodanti žemei sūnų, dabar populiariai vadinama „karių motinėle“, kurios architektūrinę dalį projektavo Olga Gračio va. Ši kukli skulptūra tapo vienijančia visus karių ir laisvės kovotojų kapus. Tais pačiais metais atstatytas ir medinis koplytstulpis sukilėliams, kurį dabar jau reikia remontuoti, nes „metalistai“ nuplėšė varinį stogelį. Vėliau kapuose buvo tvarkomos metalinės ir betoninės tvoros, tačiau esminio sutvarkymo iki 2003 nebuvo padaryta – klasikiniai lietuvių karių kryželiai, antkapiai buvo ištrupėję, išdaužyti, žuvusių karių pavardžių įrašai sunykę. Todėl LLKS vadovybė kartu su architektė Živilė Mačionienė ėmėsi tvarkyti karių savanorių kapus: suderinus su artimaisiais, iškelti civilių kapai į kitą vietą. Tai atlikus radosi daugiau erdvės ir kilo idėja rengti kenotafus (paminklas ir kapo imitacija nežinia kur palaidotam asmeniui su atitinkamu užrašu) tiems, kurių palaidojimo vietos nežinomos. Taip 2004 metais (kenotafas Nr. 1) įamžinome 10 Lietuvos kariuomenės generolų, 10 LLKS

ir visuomenės veikėjų, keturis ministrus pirmininkus, aštuonis dvasininkus, 2005 m. (kenotafas Nr. 2) įamžinome (53 pavardės) Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio deklaracijos signatarus, partizanų sričių vadus, apygardų vadus bei vėliausiai žuvusius partizanus ir kenotafas Nr.5 – LAF Vilniaus

karinio štabo narius Vyčio kryžiaus I laipsnio kavaliarius, 1941m. sukilėlius ir partizanus (33 pavardės), 2006m. (kenotafas Nr. 3) politinius kalinius (43 pavardės), (kenotafas Nr. 4) politiniai kaliniai- sukilėliai žuvę Norilske, Vorkutoje, Kengire (27 pavardės), 2011m. (kenotafas Nr. 6) – sukilėliai (24 pavardės), (kenotafas Nr. 7) – politinės kalinės-partizanės, tarp jų – poetė Diana Glemžaitė, (48 pavardės), (kenotafas Nr. 8) – 6 ministrai, Saugumo darbuotojai politiniai kaliniai, partizanai sukilėliai (40 pavardžių). Šių kenotafų apibendrinimui paguldytas išpūdingas marmurinis juodo granito kryžius, ant kurio iškalta užrašas: **1920–1939, 1940–1990 m. OKUPACIJŲ AUKOMS.**

Kenotafų atidengimas vyko labai iškilmingai, juos šventino vyskupas Juozas Tunaitis, monsinjoras Alfonsas Svarinskas Šv. Mikalojaus bažnyčios kunigai, dalyvaujant KAM vadovams, orkestrui, aidint šūvių salvėms. Iki šiol žuvusiųjų už Tėvynės laisvę atminties pagerbimo renginiai vyksta spalio mėnesį gėdingo Vilniaus krašto užgrobimo metinių proga.

LLKS 2011m. birželio 21 d., minint Birželio sukilimo 70-metį, organizavo su nukankintų, sušaudytų mūsų ministrų pirmininkų, ministrų, generolų, kitų visuomenės veikėjų, partizanų, politinių kalinių portretais eiseną į Naujųjų Rasų kapines, kur iškilmingai paminėjome garbingą sukilėlių gyvybių auką Tėvynės labui, jiems atidengėme du kenotafus. Mes buvome vieni iš iniciatorių 2011 m. Seime pirmą kartą paminėti 1941 m. Birželio sukilimo jubiliejų.

Naujųjų Rasų karių kapinėms tvarkyti, kenotafams įrengti buvo skiriamos lėšos iš LRV rezervo, verslininkų, atskirų aukotojų, artimųjų, kurių tėvų, senelių, giminių palaikų vietos nežinomos.

Šiuo metu kapinėse yra likę penkios vietos kenotafams, kuriuose galėtume įamžinti dar apie 150 pavardžių, tam reikėtų apie 40 tūkstančių litų. Tuos darbus pabaigę, Vilniuje turėtume panteoną, ateities kartoms liudijantį atminimą per okupacijas tragiškai

žuvusiems Lietuvos patriotams. Vilniaus miesto meras Artūras Zuokas ketina padėti panteoną užbaigti.

Kreipiamės ir į tėvynainius, ypatingai vilniečius, kurių artimųjų palaikų vieta nežinoma, teikti žinias per mūsų žurnalą „Varpas“ arba svetainę www.llks.lt (jų pavardes, gimimo ir žūties metus, žūties vietas ir aplinkybes), kad galėtume atminimą įamžinti.

Nuoširdžiai dėkojame Lietuvos respublikos vyriausybei, Krašto apsaugos ministerijai, Lietuvos Gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui, Vilnijos draugijai, ypač jos nariui Vilniaus krašto

mylėtoji šviesios atminties Juozui Tonkūnui, politinių kalinių ir tremtinių ir kitoms patriotinėms organizacijoms, partizanams, Tėvynės Sąjungos LKD Vilniaus miesto Antakalnio ir rajono skyriams, verslininkui Vincui Gustainiui, kenotafų statybos vykdytojui Arūnui Baliukoniui už paramą ir rūpestį įamžinant laisvės kovotojų atminimą. Įrašų atlikėjams Apolinarui Janušauskui ir Algimantui Stakėnui, kurių tėvai įamžinti kenotafuose, dėkojame už karių kapų priežiūrą bei periodišką tvarkymą.

Vytautas Jurevičius

Tėvynė

*Praėję pragaro ratus devynis
Ir varstę rojus kaustytas duris,
Iš džiaugsmo verkėm po klevais gimtinės
Ir apraudojom tuos, kurie negriš.*

*Nubrido vasaros rytų keliais molėtais,
Vatinėm vyžom prašliaužė speigai kalnuos,
Etapuose išdžiūvom lyg skeletai,
Kasyklose kietėjom lyg akmuo.*

*Mes nežaidėme geišių blizgančiais aksomais
Ir nečiulpėme romą nei šampaną,
Mes graužėme porfyra ir uraną,
Ir bado pokerį mes žaidėm su šėtonais
Ant karcerio betono.*

*Mes išnešiojom širdyse Tėvynę
Po numeriais, po šimtasiulės lopiniais,
Ją šildė kraujo lašas paskutinis,
Kad neužgestų, neužpiltų pelenais.*

*Tiek metų draskė partijos šnauja,
Kiek kartų prašvilpė avansą duobkasiai,
O tu Tėvyne, vėl kelies iš pelenų ir kraujo,
Visa ūgiu atsitiesi ir... nebijai.*

*Nespėjai dar žaizdų suvilgyti balzamu,
Apspito vėl pudrotom nosimis „draugai“
Kasdieną pasakėles seka iš ekrano,
Gal Tu, Tėvyne, pasakas jų užmīršai?*

*Tegu užsičiaupia veidmainės lūpos,
Išniekinusios pilką žemę.
Tegu nudžiūva rankos Judo,
Sidabrinus paėmę.*

*Pabalo galvos mūsų lyg kalnų viršūnės
Tave nešiojant per mirties daubas,
Bet Tu gyva, gyva, Tėvyne Nemarine,
Pragert Tavęs, parduot Tave neleisim niekada...*

Kelkis ir grįžk

*Pakilk, Tauta, iš pelenų, iš kraujo,
Iš ledjurių sugrįžk, iš tundros, iš kalnų.
Sudygs vėl išbarstytų sėklų sauja,
Pakils daigelis, sutriptas šalnų...*

*Sugrįžk iš vandenynų srauto,
Iš debesų nukrisk vandens lašu.
Vėl qžuolai išaugs ant tyro lauko,
Sidabro gijos nusities tarp mūs širdžių.*

*Ilgai, ilgai negriš tava dvasia
Nesulenкта, nepalaužta, lyg titnagas kieta.
Žaliuos miškuose užkasta,
Daug metų raganų keikta...*

*Jaunimas skuba jau miškų takais
Stebėt, kaip skleidžiasi žiedai.
Galbūt pro šalį nepraeis,
Kur žemę šildė pelenai laužų
Ir tebešildo kraujas užkastų širdžių.*

armijos (LLA) kuopas, buvo Palangos kuopos vadas.

1946 metais suimtas, kankinamas, bet savo kuopos karių neišdavė. Klaipėdos karinio tribunolo buvo nuteistas 10 metų lagerio, o vėliau paliekamas amžinoje tremtyje. Magadano lageryje, pragariškose sąlygose dirbo Utinkos aukso kasyklose gręžėju. Rašė straipsnius ir eilėraščius į lagerio pagrindžio spaudą. Išėjęs į tremtį, dirbo elektros stoty.

Po lagerio vedė. Magadane gimė sūnūs Rimantas ir Mindaugas. Žmonai su vaikais išvažiavus į Lietuvą, Vytautas liko tremtyje be teisės išvažiuoti, nes griežtai atsisakė tapti išdaviku – KGB agentu. Net 44 metus praleido po svetima padange. 1980 metais jam buvo leista išvažiuoti iš Magadano. Apsigyveno Baltarusijoje. Prasidėjus Atgimimui, aktyviai įsijungė į nepriklausomos Lietuvos kūrimo darbus, rašė straipsnius į Rusijos ir Lietuvos laikraščius, gindamas Lietuvos teisę į laisvę. Prasidėjo išpuoliai, šmeižimai.

Į Lietuvą Vytautas grįžo paskelbus Nepriklausomybę. Įsikūrė Palangoje. Ir toliau aktyviai dalyvavo spaudoje, domėjosi Lietuvos įvykiais, išgyveno dėl nesėkmių.

Lietuvos kariuomenės dienos proga už ištvermę ir atsidavimą didvyriškai ginant Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę V. K. Jurevičius buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžiumi, 2006 metais pripažintas Palangos metų žmogumi.

Tęstinis sąrašas

asmenų, kuriems pripažintas atitinkamas rezistentas statusas
(tęsinys, pradžia Nr. 6)

Vadovaudamasis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos 2012 m. balandžio 25 d. posėdžio protokolo Nr. 2PD-213 išvadomis, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras 2012 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 1V-89 pripažino teisinį statusą šioms pasipriešinimo okupacijai (rezistencijos) dalyviams:

Kario savanorio:

Juozapui (Juozui) Pilkauskui, gim. 1898 m. Alytaus apskr. Jiežno mstl., (**po mirties**), 1940 m. birželio 15 d.ėjusiam Lietuvos Respublikos policijos tarnybą ir pirmosios sovietinės okupacijos (1940 – 1941 m.) metu suimtam, įkalintam ir mirusiam 1944 m. įkalinimo metu po teismo nuosprendžio įsiteisėjimo. Atsargos kario laipsnis – leitenantas.

Juozui Sakalui, gim. 1913 m. Panevėžio apskr. Šimonių vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Rapolui Sakalui, gim. 1918 m. Panevėžio apskr. Šimonių vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Juozapui (Juozui) Sakevičiui, gim. 1925 m. Šiaulių apskr. Linkuvos mstl., (**po mirties**), Vietinės rinktinės kariui ir Tėvynės apsaugos rinktinės kariui. Kario laipsnis – jaunesnysis puskarininkis.

Ramusiui Sapiegai, gim. 1925 m. Panevėžio apskr. Kupiškio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Feliksui Senvaičiui, gim. 1918 m. Panevėžio apskr. Šimonių vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Gasparui Simanavičiui (Simonavičiui), gim. 1919 m. Panevėžio apskr. Šimonių vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Vaclovui Stančiui, gim. 1925 m. Kupiškio apskr. Kupiškio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vytauto apygardos Tumo Vaižganto rinktinės partizanui.

Lionginui Šalčiui, gim. 1918 m. Rokiškio apskr. Pandėlio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Antanui Šiliniui, gim. 1922 m. Kupiškio apskr. Svėdasų vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Broniui Šimkui (Šinkui), gyv. Biržų apskr. Kupreliškio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Povilui Vitkevičiui, gyv. Kupiškio apskr. Šimonių vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Alfonsui Zakarauskui, gim. 1923 m. Radviliškio apskr. Dambavos k., (**po mirties**), Vietinės rinktinės kariui ir Tėvynės apsaugos rinktinės kariui.

Antanui Zlotkui, gim. 1914 m., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Vladui Žibeikai, gim. 1931 m., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vytauto

apygardos Tumo Vaižganto rinktinės Vilties tėvūnijos Vytenio būrio partizanui.

Juozui Židoniui, gim. 1926 m. Utenos apskr. Alantos vlsč., (**po mirties**), Vytauto apygardos Vyčio būrio partizanui.

Laisvės kovų dalyvio:

Vytautui Baltakiui, gim. 1936 m. Utenos apskr. Anykščių vlsč., pagrindinės antisovietinės jaunimo organizacijos Atžalynas – Laisvės kovūnai nariui.

Boleslovui Beinoravičiui, gim. 1883 m. Latvijoje, (**po mirties**), Lietuvos partizanų rėmėjui.

Evaristui Benikui, gim. 1929 m. Telšių apskr. Ubiškės k., (**po mirties**), pagrindinės antisovietinės jaunimo organizacijos Jaunosios Lietuvos būrys nariui.

Romualdai (Romaldai) Jurgiui Bubeliui (Bubelei), gim. 1931 m. Mažeikių apskr. Tirkšlių vlsč., (**po mirties**), pagrindinės antisovietinės jaunimo organizacijos Jaunosios Lietuvos būrys nariui.

Algirdui Česnauskui, gim. 1932 m. Klaipėdos apskr. Klaipėdos vlsč., (**po mirties**), pagrindinės antisovietinės jaunimo organizacijos Jaunosios Lietuvos būrys nariui.

Stasiui Griguolai, gim. 1919 m. Telšių apskr. Rietavo vlsč., (**po mirties**), Žemaičių apygardos Šatrijos rinktinės partizanų ryšininkui.

Danieliui Ivaškevičiui, gim. 1930 m. Telšių apskr. Nevarenų vlsč., (**po mirties**), pagrindinės antisovietinės jaunimo organizacijos Jaunosios Lietuvos būrys nariui.

Alfonsui Kabalinskui, gim. 1928 m. Šiaulių apskr. Šaukėnų vlsč., (**po mirties**), pagrindinės antisovietinės jaunimo organizacijos Jaunosios Lietuvos būrys nariui.

Povilui Katinui, gim. 1930 m. Telšių apskr. Telšių vlsč., (**po mirties**), pagrindinės antisovietinės jaunimo organizacijos Jaunosios Lietuvos būrys rezerviniam nariui.

Apolonijai Katliorytei, gim. 1915 m. Ukmergės apskr. Siesikų vlsč., (**po mirties**), Vyčio ir Didžiosios kovos apygardų partizanų ryšininkei ir rėmėjai.

Antanui Kavaliauskui, gim. 1905 m. Rokiškio apskr. Panemunio vlsč., (**po mirties**), partizanų rėmėjui.

Henrikui Kosinskiui, gim. 1934 m. Panevėžio m., pagrindinės antisovietinės jaunimo organizacijos Atžalynas – Laisvės kovūnai nariui.

Veronikai Meilienei-Misiūnaitei, gim. 1922 m. Ukmergės apskr. Kurklių vlsč., (**po mirties**), Didžiosios kovos apygardos B rinktinės partizanų ryšininkei.

Bronislavai Misiūnaitei, gim. 1921 m. Ukmergės apskr. Kurklių vlsč., (**po mirties**), Didžiosios Kovos apygardos partizanų ryšininkei, partizanų pagrindžio spaudos bendradarbei.

Vaclovui Norkui, gim. 1931 m. Telšių apskr. Žarėnų vlsč., (**po mirties**), pagrindinės antisovietinės jaunimo organizacijos Jaunosios Lietuvos būrys nariui.

Konstantinui (Kostui) Sabui, gim. 1905 m. Marijampolės apskr. Veiverių vlsč., (**po mirties**), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės partizanų rėmėjui, rinktinės štabo bunkerio laikytojui.

Jonui Slavickui, gim. 1889 m. Marijampolės apskr. Jiestraikio k., (**po mirties**), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės partizanų rėmėjui, mirusiam įkalinimo metu.

Vadovaudamasis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos 2012 m. birželio 13 d. posėdžio protokolo Nr. 2PD-214 išvadamis, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras 2012 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. 1V-110 pripažino teisinį statusą šiems pasipriešinimo okupacijai (rezistencijos) dalyviams:

Kario savanorio:

Fabijonui Abramui, gim. 1922 m. Tauragės apskr. Žygaičių vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Kęstučio apygardos Butigeidžio rinktinės Bijūno būrio partizanui.

Aleksandrui Aleknavičiui, gim. 1926 m. Šiaulių apskr. Padubysio vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Kęstučio apygardos Vytauto Didžiojo rinktinės Algio būrio partizanui.

Antanui Aliukui, gim. 1916 m. Panevėžio apskr. Raguvo vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos Šarūno rinktinės Gražinos kuopos Kuprio būrio partizanui, būrio vadui.

Alfonsui Autukevičiui, gim. 1917 m. (1918 m.) Širvintų apskr. Gelvonų vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Didžiosios Kovos apygardos partizanui.

Vincui Bandžiuliui, gim. 1918 m. Panevėžio apskr. Krenavos vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Mataušui (Motiejui, Matui) Birbilui, gim. 1920 m. Panevėžio apskr. Subačiaus vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Pranui Birkai, gim. 1921 m. Kupiškio apskr. Svėdasų vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos partizanui.

Feliksui Blažiui, gim. 1923 m. Rokiškio apskr. Pandėlio vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Ignotui Blažiui, gim. 1922 m. Rokiškio apskr. Pandėlio vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Boleslovui (Boleslavui) Borysai (Borisui), gim. 1921 m. Utenos apskr. Daugailių vlsč., **(po mirties)**, Vytauto apygardos partizanui, būrio vadui.

Steponui Bulovui, gim. 1916 m. Rokiškio apskr. Panemunio vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos Šarūno rinktinės partizanui, skyriaus vadui.

Vladui Čepei, gim. Panevėžio apskr. Subačiaus vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Stasiui Čeriaukai, gim. 1923 m., gyvenusiam Panevėžio apskr. Viešintų vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Petruį Čižiūnui, gim. 1910 m. Rokiškio apskr. Panemunio vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vytauto apygardos Šarūno rinktinės Algirdo kuopos partizanui.

Benediktui (Benadui) Dabašinskiui (Dabašinskiui), gim. 1925 m. Raseinių apskr. Girkalnio vlsč. **(po mirties)**, Kęstučio apygardos partizanui.

Pranciškui (Pranui) Vytautui Dabašinskiui (Dabašinskiui), Benedikto, gim. 1927 m. Raseinių apskr. Girkalnio vlsč. **(po mirties)**, Kęstučio apygardos partizanui.

Jonui Davainiui (Daveiniui, Devainiui), gim. 1923 m. Rokiškio apskr. Žiobiškio parapijoje, **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Juozui Didžgalviui, (po mirties), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Povilui Druceikai, gim. 1927 m. Šiaulių apskr. Padubysio vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Kęstučio apygardos Vytauto Didžiojo rinktinės Algio būrio partizanui.

Juozui Dubauskui, gim. 1902 m. Rokiškio apskr. Survainiškio mstl., **(po mirties)**, 1941 m. birželio 22 – 28 d. sukilimo dalyviui, partizanui, būrio vadui.

Juliiui Garbauskui, gyvenusiam Kupiškio r. Rūdylių k., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos Algirdo kuopos partizanui.

Aloyzui Gerkiniui, (po mirties), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos partizanui.

Kaziui Gikiui (Gikui), gim. 1926 m. Rokiškio apskr. Svėdasų vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos partizanui, skyriaus vadui.

Adomui Grausliui, gim. 1924 m. Telšių apskr. Rietavo vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Kęstučio apygardos Butigeidžio rinktinės Dariaus tėvūnijos Rambyno-Pilies būrio partizanui.

Leonui Grausliui, gim. 1928 m. Telšių apskr. Rietavo vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Kęstučio apygardos Butigeidžio rinktinės Dariaus tėvūnijos Rambyno-Pilies būrio partizanui.

Pranciškui (Pranui) Grausliui, gim. 1912 m. Telšių apskr. Rietavo vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Kęstučio apygardos Butigeidžio rinktinės Dariaus tėvūnijos Rambyno-Pilies būrio partizanui.

Jonui Gružinskui, gim. 1902 m. Zarasų apskr. Antalieptės vlsč., **(po mirties)**, 1941 m. birželio 22 – 28 d. sukilimo dalyviui, Antalieptės vlsč. sukilėlių būrio nariui.

Kaziui Gusevičiui, gim. 1917 m. Panevėžio apskr. Subačiaus vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Feliksui Jakučiui, gim. Šimonių vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Anicetui Jančiui, gim. Svėdasų vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos Šarūno rinktinės Algirdo kuopos partizanui.

Antanui Kairiui, gyvenusiam Biržų apskr. Kupreliškio vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui, būrio vado pavaduotojui.

Broniui Kapšiui, gyvenusiam Panevėžio apskr. Raguvo vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Vladui Kapšiui, gyvenusiam Panevėžio apskr. Raguvo vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Vincui Karužiui (Karušiui), gim. 1917 – 1920 m. Kėdainių apskr. Dotnuvos vlsč., **(po mirties)**, ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Jonui Katelei, gim. 1908 m. Rokiškio apskr. Juodupės vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos Kunigaikščio Margio rinktinės Gedimino kuopos partizanui.

Kaziui Katelei, gyvenusiam Rokiškio apskr. Pandėlio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Jonui Bronislovui (Broniui) Kauniečiui, gim. 1923 m. Rokiškio apskr. Pandėlio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vytauto apygardos partizanui.

Petrui Kauniečiui, gim. 1924 m. Rokiškio apskr. Pandėlio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vytauto apygardos partizanui.

Juozui Kirstukui, gim. 1923 m. (1924 m.) Rokiškio apskr. Rokiškio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos Kunigaikščio Margio rinktinės Gedimino kuopos partizanui.

Ipolitui Kisieliui, gim. 1921 m. Panevėžio apskr. Krekenavos vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Steponui (Stepui) Kučinskui, gim. 1902 m. Alytaus apskr. Alovės vlsč., (**po mirties**), asmeniui, kuris įkalintas ir mirė 1942 m. įkalinimo metu, t.y. tardymo metu iki teismo nuosprendžio įsiteisėjimo. Atsargos kario laipsnis – jaunesnysis puskarininkis.

Petrui Lapieniui, gim. 1923 m. Kupiškio apskr. Svėdasų vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos partizanui. Partizano laipsnis – seržantas.

Laskui, gyvenusiam Svėdasų vlsč. Moliakalnio k., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Petrui Lidžiui, gim. 1933 m. Šilutės apskr. Švėkšnos vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Kęstučio apygardos Butigeidžio rinktinės Dariaus tėvūnijos Geležinio Vilko būrio partizanui.

Broniui Liubkevičiui, (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Juozui Lupeikiui, (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Juozui Masioniui, gyvenusiam Kupiškio apskr. Subačiaus vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui, būrio vadui.

Petrui Masioniui, gim. Panevėžio apskr. Viešintų vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui, būrio vadui.

Vytautui Mašauskui, gyvenusiam Kupiškio apskr. Svėdasų vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos partizanui, kuopos vado pavaduotojui.

Anicetui Merkiui-Vaitiekūnui (Vaitekūnui-Merkiui), gim. 1919 m., gyvenusiam Kupiškio apskr. Svėdasų mstl., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos partizanui. Partizano laipsnis – seržantas.

Vincetui (Vincui) Meškauskui (Meškauskui), gim. 1910 m. Telšių apskr. Alsėdžių vlsč., (**po mirties**), 1941 m. birželio 22 – 28 d. sukilimo dalyviui, Žemaičių Kalvarijos sukilėlių būrio nariui.

Aleksui Mickui, gim. 1919 – 1920 m. Panevėžio apskr. Krekenavos vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Juozapui (Juozui) Mikėnui, gim. 1905 m. Rokiškio apskr. Skapiškio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vytauto apygardos partizanui, būrio vadui.

Pranciškui (Pranui) Milinauskui, gim. 1928 m. Alytaus apskr. Alytaus vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės Margio tėvūnijos partizanui, būrio vadui.

Jonui Misiūnui, gim. 1918 m. Kupiškio apskr. Geležių vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos partizanui.

Antanui Mogeniui, gim. 1916 m. Ukmergės apskr. Deltuvos mstl., (**po mirties**), Didžiosios Kovos apygardos partizanui.

Ferdinandui Paliūčiui, gim. 1926 m. Lazdijų apskr. Kapčiamiesčio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Dainavos apygardos Šarūno rinktinės Vytenio tėvūnijos partizanui.

Vincetui Rutkauskui, gim. 1928 m. Raseinių apskr. Kelmės vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Kęstučio apygardos Birutės rinktinės partizanui.

Kazimierui (Kaziui) Šimkui, gim. 1921 m. Tauragės apskr., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Kęstučio apygardos Vytauto Didžiojo rinktinės Algio būrio partizanui.

Antanui Šiupiniui, gim. 1922 m. Rokiškio apskr. Pandėlio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo

VARPAS

Leistas politkalinių sovietinės koncentracijos stovyklose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. – pagrindinė Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn. Leidėjai Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, SL 22 09, ISSN 1648-0244.

Redakcijos adresas: **Edvardas Burokas**, Architektų g. 14-60, LT-04119 Vilnius, tel. 244-46-19, el. paštas edvardasburokas@gmail.com

Redaktorius **Algimantas Zolubas**, Architektų g. 8-4, LT-04119 Vilnius, tel. 244-21-57, el. paštas a.zolubas@gmail.com

Bendradarbiams honoraras nemokamas. Rašinių turinys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Rašiniai ir nuotraukos negrąžinami.

„Varpa“ galite skaityti (atsisiųsti) internete adresu www.llks.lt. Čia rasite ir „Varpo“ archyvą. Spaudinių pavidalu „VARPAS“ platinamas per LLKS skyrius

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)

Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas Swedbank, AB;

Sąskaita Nr. LT62 7300 0100 0249 2325

Išleido ir spausdino „Baltijos kopija“. Kareivių g. 13 b, Vilnius. Tiražas 1000 vnt.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Aukos VARPUI

Už aukas „Varpui“ dėkojame: Europos parlamento narei Radvilei Morkūnaitei esmingai rėmusiai šio numerio išleidimą, J. Burokui – 2120 Lt (pervedimas), A. Korsakienei – 20 Lt, M. Janėnaitei – 10 Lt

Dėkojame už pervestus 2 proc. nuo pajamų mokesčio.

Už nuotraukas dėkojame: Jonui Puodžiui, Raimundui Kaminskui, Linai Malinauskienei, Jonui Česnavičiui.

sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vytauto apygardos Šarūno rinktinės Algirdo kuopos partizanui.

Jonui Šiupiniui, gim. 1919 m. Rokiškio apskr. Pandėlio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vytauto apygardos Šarūno rinktinės Algirdo kuopos partizanui.

Jonui Šukiui, gim. 1908 m. Rokiškio apskr. Svėdasų vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos Kunigaikščio Margio rinktinės partizanui.

Povilui Švilpai, gim. 1928 m. Panevėžio apskr. Subačiaus vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Povilui Tomkui, gyvenusiam Panevėžio apskr. Subačiaus vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Albinui Vaguliui, gim. 1927 m. (1928 m.) Kupiškio apskr. Kupiškio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vytauto apygardos Tumo Vaižganto rinktinės Vilties tėvūnijos partizanui.

Jonui Vaiginiui, gyvenusiam Rokiškio apskr. Šimonių vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Broniui Valickui, gim. Panevėžio apskr. Miežiškių vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Stasiui Valmai, gim. 1924 m. Panevėžio apskr. Subačiaus vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos Šarūno rinktinės Vytenio būrio partizanui.

Jonui Viduliui, gim. 1921 m. Rokiškio apskr. Panemunėlio vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vytauto apygardos partizanui.

Mataušui Vilimui, gim. 1920 m., gyvenusiam Panevėžio apskr. Šimonių vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Vytautui Vilučiiui, gim. 1923 m. Rokiškio apskr. Svėdasų vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Algimanto apygardos Šarūno rinktinės Algirdo kuopos Margio būrio partizanui.

Povilui Vincevičiui, gim. 1922 m. Panevėžio apskr. Viešintų vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam partizanui.

Antanui Visockui (Višickui, Visickui), gim. 1891 m. Panevėžio apskr. Krekenavos vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Jonui Zavadskui, gim. 1903 m. Panevėžio apskr. Raguvos vlsč., (**po mirties**), 1941 m. birželio 22 – 28 d. sukilimo dalyviui.

Antanui Žibikui, gim. 1904 m. Panevėžio apskr. Miežiš-

kių vlsč., (**po mirties**), ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai kovoje žuvusiam Vyčio apygardos partizanui.

Laisvės kovų dalyvio:

Julijonui (Juliui) Armanavičiui (Armonavičiui), gim. 1909 m. Biržų apskr. Biržų vlsč., (**po mirties**), pirmosios sovietų (1940 – 1941 m.) okupacijos metu suimtas, įkalintas ir mirė 1942 m. įkalinimo metu, t.y. tardymo metu iki teismo nuosprendžio įsiteisėjimo.

Kazimierui Balšaičiui, gim. 1921 m. Raseinių apskr. Jurbarko vlsč., antisovietinės pagrindinės organizacijos nariui.

Genovaiti Onai Gaivenienei-Šmatavičiutei, gim. 1929 m. Zarasų apskr. Degučių vlsč., Vytauto apygardos partizanų rėmėjai.

Veronikai Gimžauskienei-Gaivenytei, gim. 1923 m. Utenos apskr. Tauragnų vlsč., Vytauto apygardos partizanų rėmėjai.

Jurgiui Juodsnukiui, gim. 1896 m. Marijampolės apskr. Šilavoto vlsč., (**po mirties**), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės partizanų ryšininkui ir rėmėjui.

Jonui Milinauskui, gim. 1898 m. Alytaus apskr. Alytaus vlsč., (**po mirties**), Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės partizanų ryšininkui ir rėmėjui, bunkerio laikytojui.

Petrui Milinauskui, gim. 1926 m. Alytaus apskr. Alytaus vlsč., (**po mirties**), Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės partizanų ryšininkui ir rėmėjui, bunkerio laikytojui.

Emilijai Milinauskienei-Bekešūtei, gim. 1906 m. Alytaus apskr. Jiezno vlsč., (**po mirties**), Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės partizanų ryšininkei ir rėmėjai, bunkerio laikytojai.

Kazimierui (Kaziui) Pociui, gim. 1894 m. Mažeikių apskr. Viekšnių vlsč., (**po mirties**), pirmosios sovietų (1940 – 1941 m.) okupacijos metu suimtas, įkalintas, nuteistas mirties bausme ir mirties bausmė įvykdyta 1942 m. Atsargos kario laipsnis – viršila.

Stefanijai Vasiliauskienei-Drazdauskaitei, gim. 1918 m. Mažeikių apskr. Tirkšlių vlsč., (**po mirties**), Žemaičių apygardos Alkos rinktinės partizanų rėmėjai.

Kamiliui Vilkickui, gim. 1922 m. Utenos apskr. Skiemonių vlsč., Vytauto apygardos partizanų rėmėjai.

Vygaudui Vyšniauskui, gim. 1959 m. Panevėžio m., moksleivių pagrindinės organizacijos (grupės) nariui, gaminusiam ir 1976 – 1977 m. masiškai platinusiam antisovietinius atsišaukimus (lapelius).

Onai Zablockienei-Gataveckaitei, gim. 1930 m. Alytaus apskr. Butrimonių vlsč., antisovietinės pagrindinės organizacijos nari.

Monikai Žalkauskaitei, gim. 1930 m. Lazdijų apskr. Kapčiamiesčio vlsč., katalikiškos pagrindinio spaudos bendradarbei ir platintojai.

Vytautui Žutautui, gim. 1949 m. Kėdainių apskr. Josvainių vlsč., pasipriešinimo akcijos dalyviui.

JAV mirė 101 metų sulaukęs lietuvis kunigas monsinjoras Ignatius Urbonas, kunigystei lietuvių bendruomenėje atidavęs 77 metus, uoliai rėmęs lietuvišką spaudą. Amžinoji Šviesa Jam tešviečia.

LLKS valdybos pirmininkas Jonas Burokas
„Varpo“ redaktorius Algimantas Zolubas

Liūdime ir reiškiame užuojautą tikinčiųjų bendruomenei ir artimiesiems dėl vyskupo Juozo Tunaičio mirties.

LLKS valdybos pirmininkas Jonas Burokas
„Varpo“ redaktorius Algimantas Zolubas

Čečėnijos aikštė Kaune gegužės 7 d.

Lietuvos laikinosios Vyriausybės vadovo Juozo Ambrazevičiaus-Brazaičio palaikų perlaidojimas prie Kristaus Prisikėlimo bažnyčios

